

Nr 25.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1941 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

(2:a avd.)

Driftbudgeten.

Åttonde huvudtiteln.

1:o) **Anordnande av skyddsrum för vissa arkivalier.** I propositionen, nr 2, angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (bilaga 8, punkt 1, sid. 115—117, av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1941) föreslagit riksdagen att till Anordnande av skyddsrum för vissa arkivalier å nämnda tilläggsstat anvisa ett reservationsanslag (B) av 135,000 kronor.

I statsrådsprotokollet erinras, att 1940 års lagtima riksdag efter framställning av Kungl. Maj:t (propositionen nr 79) under åttonde huvudtiteln anvisat ett reservationsanslag av 500,000 kronor för anordnande av ett skyddsrum för vissa museisamlingar. Vidare erinras, att skyddsrummet, som skulle insprängas i berg, var avsett för vissa museiinstitutioners elitsamlingar samt att departementschefen enligt nämnda proposition anfört, att den planerade skyddsrumsanläggningens storlek ingåve tveksamhet men att de utrymmen, som eventuellt kunde frigöras genom ett strängare urval bland samlingarna, borde kunna disponeras för vissa museer och institutioner, som vid utredningen icke tagits i beräkning, exempelvis statens etnografiska museum samt möjligen även naturhistoriska riksmuseet, riksarkivet och kungl. biblioteket.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser anvisande av medel till en utvidgning av den under utförande varande skyddsrumsanläggningen i syfte att bereda skydd åt vissa särskilt värdefulla arkivalier, tillhörande riksarkivet, Svea hovrätt, kommerskollegium och statistiska centralbyrån. Utvidgningen planeras komma till stånd genom utsprängning av ytterligare en tunnelgren.

Utskottet.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår anvisade 1940 års lagtima riksdag medel för anordnande av skyddsrum för vissa museisamlingar. Sedermera har fråga uppkommit angående iordningställande av skyddsrum för vissa särskilt värdefulla arkivalier, tillhörande riksarkivet, Svea hovrätt, kommerskollegium, statistiska centralbyrån och riksräkenskapsverket. Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skulle skydd åt dessa handlingar beredas genom anordnande av skyddsrum i anslutning till de för museisamlingarna beslutade arbetena. Utskottet anser sig böra biträda detta förslag. Skyddsrumsanordningar av det slag, varom här är fråga, draga emellertid icke oväsentliga kostnader. Det synes utskottet därför angeläget, att utrymmet i den av fjolårets lagtima riksdag beslutade anläggningen för vissa museisamlingar disponeras så, att den jämväl kan tillgodose eventuellt uppkommande nya krav på skydd för staten tillhöriga värden av huvudsakligen kulturell och historisk karaktär. Utskottet har sig bekant att ett tämligen betydande utrymme beräknats för vissa skrymmande föremål från livrustkammaren, vilka torde kunna beredas skydd på annat lämpligt sätt. Det härigenom frigjorda utrymmet kan i så fall utnyttjas för ändamål, som befinnas angelägna att tillgodose, utan att skyddsrumsanläggningen behöver ytterligare utvidgas. På grund av vad sålunda anförts finner utskottet det välbetänkt att vid uppgörande av dispositionsplanerna för ifrågavarande skyddsrum utnyttjande eftersträvas att ernå en ur olika synpunkter ändamålsenlig disposition av det till förfogande stående utrymmet.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Anordnande av skyddsrum för vissa arkivalier* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 135,000 kronor.

2:o) **Domkapitlen och stiftsnämnderna: Uppförande av domkapitelshus i Växjö.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, sid. 118 och 119) föreslagit riksdagen att till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Uppförande av domkapitelshus i Växjö å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 10,000 kronor.

Kostnaderna för detta byggnadsföretag hava tidigare beräknats till 183,000 kronor, vilket belopp avsetts skola bestridas till hälften av statsmedel och till hälften av kyrkofonden. 1938 och 1939 års riksdagar hava anvisat den hälft, som skulle bestridas av statsmedel, 91,500 kronor, varjämte riksdagen och kyrkomötet medgivit, att ett lika stort belopp finge utgå av kyrkofonden. I samband med de åtgärder, som under hösten 1939 vidtogos med anledning av krigsutbrottet, föreskrevs emellertid, att arbetena med uppförande av ifrågavarande byggnad icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Syftemålet var, att byggnadsföretaget skulle igångsättas endast

under samma förutsättningar som gällde för arbeten, vartill anvisats medel på allmän beredskapsstat.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag avser anvisande av ytterligare medel till byggnadsföretaget med anledning av de på byggnadsmarknaden inträffade prisstegringarna. Det upplyses i statsrådsprotokollet, att totalkostnaderna numera beräknas hava stigit med omkring 37,000 kronor till 220,000 kronor.

Departementschefen har ansett, att det belopp, varmed kostnaderna sålunda syntes komma att överstiga de tidigare beräknade, borde gäldas av statsmedel. *Departementschefen* förutsatte emellertid, att, innan byggnadsarbetena igångsattes, byggnadsförslaget skulle underkastas granskning av 1940 års civila byggnadsutredning och att det vid granskningen skulle visa sig möjligt att genom förenklingar i byggnadsprogrammet och andra besparingsåtgärder helt eller i det närmaste undvika nämnda merkostnad. I avbidan på resultatet av denna utredning syntes endast ett mindre tilläggsanslag, förslagsvis 10,000 kronor, böra anvisas. Detta anslag borde dock få tagas i anspråk endast om och i den mån detta vid den fortsatta utredningen visade sig oundgängligen erforderligt.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, vill understryka vikten av att planerna för ifrågavarande byggnadsföretag underkastas granskning av 1940 års civila byggnadsutredning i syfte att genom förenklingar i byggnadsprogrammet och andra besparingsåtgärder i första hand söka undvika en merkostnad till följd av inträffade prisstegringar. I likhet med *departementschefen* förutsätter utskottet, att anslaget bör få tagas i anspråk endast om och i den mån detta vid den fortsatta utredningen visar sig oundgängligen erforderligt. Utskottet får alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Uppförande av domkapitelshus i Växjö* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 10,000 kronor.

3:o) **Bidrag till vissa ändringsarbeten på Visby domkyrka.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 3, sid. 119—123), vilket innebär, att staten skulle bidra med 60,000 kronor till vissa yttre reparationsarbeten, kostnadsberäknade till omkring 73,500 kronor, medan Visby pastorat förutsattes skola svara för återstoden av kostnaderna, får utskottet hemställa,

att riksdagen må såsom *Bidrag till vissa ändringsarbeten på Visby domkyrka* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 60,000 kronor.

4:o) **Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Bidrag till vissa byggnadsarbeten.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 4, sid. 124—128), vilket innebär, att statsverket skulle svara för tre fjärdedelar av kostnaderna, tillhoppa omkring 205,000 kronor, för erforderlig grundförstärkning av konstakademiens byggnad vid Fredsgatan i Stockholm, får utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen i detta sammanhang anfört, hemställa,

att riksdagen må till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Bidrag till vissa byggnadsarbeten* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 155,000 kronor.

5:o) **Chalmers tekniska högskola: Reparation av högskolans äldre byggnader m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 5, sid. 128—130) föreslagit riksdagen att till Chalmers tekniska högskola: Reparation av högskolans äldre byggnader m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

Det av Kungl. Maj:t äskade anslaget avses disponerat med 10,000 kronor till vissa mera trängande yttre reparationsarbeten beträffande högskolans äldre byggnader och med 2,000 kronor till en utredning rörande behovet av en mera genomgripande reparation av nämnda byggnader.

I propositionen erinras, att Chalmers tekniska högskola — förutom vissa nyare byggnader, redovisade över statens allmänna fastighetsfond — disponerar lokaler inom ett äldre byggnadskomplex, beläget i kvarteret Kronoberg mellan Vasagatan och Storgatan i Göteborg. Detta byggnadskomplex, som för närvarande under en övergångsperiod disponerades gemensamt av Chalmers tekniska högskola och nuvarande tekniska gymnasiet i Göteborg, hade tillkommit *dels* genom anlitande av donationsmedel, *dels* genom upplåtelser av Göteborgs stad, *dels ock* genom anslag av statsmedel och tillhör fördenskull icke fastighetsfonden. Göteborgs stad svarade numera enligt åtagande för erforderliga undervisningslokaler åt tekniska gymnasiet.

Högskolans styrelse har nu, under erinran om att tidigare gjorda framställningar av anslag till reparationsarbeten å ifrågavarande byggnader icke lett till någon åtgärd, anmält, att enligt styrelsens mening de av högskolan använda äldre byggnaderna på grund av brist på anslag hotade att förfalla på ett sätt, som icke vore staten värdigt och som icke heller vore förenligt med god ekonomi. Styrelsen hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt byggnadsstyrelsen att verkställa en genomgående besiktning av högskolans äldre byggnader och framlägga en plan för de nödvändiga reparations- och renoveringsarbetenas utförande. Då emellertid anslag efter en dylik plan tidigast torde kunna framläggas för 1942 års riksdag och då med vissa yttre arbeten (takreparationer, fönstermålning, listverksreparationer)

ej torde kunna anstå under så lång tid, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte i avbidan på denna utrednings resultat av 1941 års riksdag begära ett anslag av 10,000 kronor till omedelbart nödvändiga reparationer.

Departementschefen har tillstyrkt styrelsens förslag och tillika äskat medel till nämnda utredning, då det vore uppenbart, att så länge dessa byggnader inrymde en stor del av högskolans lokaler, erforderliga underhålls- och reparationsarbeten icke kunde eftersättas.

Kungl. Maj:t har för bestridande av kostnaderna för den utredning, som är avsedd att verkställas angående erforderliga underhålls- och reparationsarbeten å Chalmers tekniska högskolas äldre byggnader, äskat ett belopp av 2,000 kronor. Utskottet tillstyrker att dessa medel ställas till förfogande för ändamålet ifråga. I detta sammanhang vill utskottet erinra, att äganderätten till nämnda byggnader tillkommer icke blott staten, utan även såväl Göteborgs stad som den chalmerska donationsfonden. En reglering av dessa särregna äganderättsförhållanden torde givetvis vara önskvärd ehuru denna fråga med hänsyn till att högskolan ännu avsevärd tid framåt måste taga i anspråk lokaler i de äldre byggnaderna saknar omedelbar aktualitet. Intill dess äganderättsförhållandena bliva på lämpligt sätt reglerade synes emellertid försiktigheten bjuda, att staten icke för reparations- och underhållsarbeten här nedlägger större kostnader än vad oundgängligen kan vara av behovet påkallat. Utskottet förutsätter, att dessa synpunkter bliva vederbörligen beaktade vid den blivande utredningen.

Utskottet.

Då vissa reparationsarbeten, kostnadsberäknade till 10,000 kronor, befunnits icke kunna anstå i avvaktan på utredningens resultat har Kungl. Maj:t redan nu äskat medel för deras utförande. Utskottet tillstyrker, att för ändamålet anvisas det av Kungl. Maj:t begärda beloppet å 10,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Chalmers tekniska högskola: Reparation av högskolans äldre byggnader m. m.* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 12,000 kronor.

6:o) **Extra undervisningskurser vid de tekniska högskolorna m. m.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 131—136), vilket avser anvisande av medel till extra undervisning sommaren 1942 för sådana studerande vid universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna och tandläkarinstitutet, som på grund av beredskapstjänstgöring hindrats i eller måst avbryta sina studier, får utskottet hemställa,

att riksdagen må till *Extra undervisningskurser vid de tekniska högskolorna m. m.* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag* av 72,000 kronor.

7:o) **Kristillägg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, sid. 137) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Kristillägg* å tillägsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *förslagsanslag* av 3,700,000 kronor.

Kapitalbudgeten.

Statens allmänna fastighetsfond.

8:o) **Till- och ombyggnad av landsarkivet i Göteborg.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (bilaga 19, punkt 1, sid. 283 och 284, av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1941), får utskottet, under erinran att anslag till förevarande ändamål uppförts på beredskapsstat för budgetåren 1938/40 med 63,000 kronor, hemställa,

att riksdagen må till *Till- och ombyggnad av landsarkivet i Göteborg* å tillägsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 67,000 kronor.

9:o) **Nybyggnad för landsarkiv i Linköping.** Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 2) föreslagit ifråga om anslag till förevarande ändamål avgiver utskottet senare under riksdagen utlåtande, vilket härmed

anmäles.

10:o) **Uppförande av magasinsbyggnad för statens etnografiska museum.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, sid. 286—288) föreslagit riksdagen att till Uppförande av magasinsbyggnad för statens etnografiska museum å tillägsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 60,000 kronor.

Till förevarande ändamål anvisade 1937 års riksdag för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 160,000 kronor. Anslaget var avsett att täcka samtliga kostnader för byggnadsföretaget. Till följd av sedermera inträffade prisstegringar å material och arbete beräknade emellertid byggnadsstyrelsen hösten 1937, att ytterligare 32,000 kronor erfordrades för ändamålet. Kungl. Maj:t föreslog i propositionen 1938: 275 riksdagen att upptaga sistnämnda belopp såsom förskottsanslag å beredskapsstat för budgetåret 1938/39. Detta förslag bifölls av riksdagen. Jämväl å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 upptogs sedermera för ändamålet enahanda belopp.

Kostnaderna för byggnadsföretaget beräknas numera till 240,000 kronor. Utöver det tidigare anvisade reservationsanslaget av 160,000 kronor skulle således för ändamålet erfordras 80,000 kronor. Då departementschefen emellertid utgått ifrån att det skulle vara möjligt att ernå vissa besparingar genom ett förenklat utförande av byggnadsprogrammet, har departementschefen ansett detta belopp böra begränsas till 60,000 kronor.

Departementschefen har vidare framhållit, att vetenskapsakademien tidigare framställt förslag om anvisande av ett av byggnadsstyrelsen tillstyrkt belopp å 72,351 kronor till inredning av magasinet och bestridande av kostnaderna för överflyttning av samlingar till detsamma. Anslag för detta ändamål syntes icke behöva nu anvisas. Departementschefen har emellertid framhållit önskvärdheten av att nämnda kostnader väsentligt nedbringades och förutsatt att akademien i sådant syfte toge denna fråga under förnyat övervägande.

Rörande behovet av ifrågavarande magasinsbyggnad har *museiföreståndaren* framhållit, att museets trångboddhet nu vore nästan outhärdlig genom att dess utrymme kraftigt minskats sedan november 1939. En av de tre f. d. kasernerna vid Kavallerivägen jämte matsalen och köket (det senare museets konserveringslokal och verkstad) hade nämligen då ställts till försvarets förfogande. Under våren 1940 hade vidare museilokalerna i tandläkarinstitutets lokaler vid Wallingatan (14 salar och rum) måst utrymmas och de där förvarade omfattande samlingarna överföras till museilokalerna vid Kavallerivägen. Det vore nu ytterligt svårt att taga fram material ur de i travar på varandra ställda lådorna, vare sig det gällde konservering eller vetenskapligt arbete m. m. Härtill komme, att museets utställningslokaler vid Västra Trädgårdsgatan måste utrymmas före den 1 juli 1941 på grund av husets rivning i samband med gatubreddning.

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevärande förslag, får hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må till *Uppförande av magasinsbyggnad för statens etnografiska museum* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 60,000 kronor.

11:o) **Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala.** Kungl. Maj:t har (punkt 4, sid. 288—290) föreslagit riksdagen att till Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 500,000 kronor.

För uppgörande av byggnadsplaner och entreprenadhandlingar m. m. beträffande detta byggnadsföretag anvisades för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 75,000 kronor. Därjämte upptogs på beredskapsstat för samma budgetår 125,000 kronor och för budgetåret 1939/40 400,000 kronor

till byggnadsarbetenas påbörjande. Byggnaden planerades så, att vardera institutionen skulle få sin särskilda avdelning i byggnaden och att dessa avdelningar skulle förenas med ett utrymme för gemensamt bruk. Den gemensamma värmecentralen skulle förläggas till den medicinsk-kemiska avdelningen. De sammanlagda kostnaderna för nybyggnaden beräknades i maj 1937 till 1,950,000 kronor, medan kostnaderna för anskaffning av apparater, maskiner m. m. samt inköp av möbler och inventarier uppskattades till 176,000 kronor respektive 205,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär anvisande av medel till byggnadsarbetets igångsättande.

Departementschefen har för egen del anfört:

Då behovet av nya, ändamålsenliga lokaler för ifrågavarande institutioner vore trängande, ansåge departementschefen sig böra föreslå, att medel anvisades till igångsättande av detta byggnadsföretag. Därvid syntes emellertid böra övervägas, huruvida icke den planerade byggnaden lämpligen skulle kunna uppföras i två etapper, den första avseende medicinsk-kemiska och den andra avseende den farmakologiska institutionen. Enligt vad departementschefen inhämtat kunde en sådan uppdelning tekniskt genomföras utan svårighet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av byggnadsstyrelsen i sinom tid meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Kostnaderna för byggnadskomplexets uppförande, tidigare uppskattade till 1,950,000 kronor, fränsett kostnaden för konstnärlig utsmyckning, beräknades av byggnadsstyrelsen enligt under hand lämnad uppgift på grundval av prisnivån i februari 1940 till i runt tal 2,200,000 kronor, exklusive konstnärlig utsmyckning. Kostnaderna torde numera hava ytterligare stegrats. En förenkling i byggnadsprogrammet syntes emellertid böra eftersträvas. I detta syfte syntes 1940 års civila byggnadsutredning böra granska handlingarna i ärendet. Då byggnadsarbetena syntes kunna igångsättas redan innevarande budgetår, borde på tilläggsstat II anvisas ett reservationsanslag av 500,000 kronor.

Till frågan om anskaffande av inventarier, möbler och vetenskaplig utrustning torde ställning icke böra i detta sammanhang tagas. Departementschefen ville dock redan nu framhålla, att det tidigare uppgjorda anskaffningsprogrammet, som år 1937 beräknades medföra engångsutgifter på tillhoppa 381,000 kronor, med hänsyn till det statsfinansiella läget givetvis måste väsentligt beskäras. Departementschefen förutsatte, att vederbörande universitetsmyndigheter hade uppmärksamheten riktad härpå och i samband med anslagsäskandena för det budgetår, då frågan om anslag för ändamålet bleve aktuell, framlade förslag rörande de inskränkningar i anskaffningsprogrammet, som funnes möjliga att åvägabrunga.

Utskottet.

Utskottet vill i likhet med departementschefen framhålla nödvändigheten av en väsentlig beskärning av det anskaffningsprogram för inventarier, möbler och vetenskaplig utrustning, som av vederbörande universitetsmyndigheter uppgjorts före inträdet av den nuvarande krisen.

Vad själva byggnadsfrågan beträffar delar utskottet departementschefens uppfattning, att en förenkling i byggnadsprogrammet bör eftersträvas. Såsom departementschefen förutsatt torde 1940 års civila byggnadsutredning i detta syfte böra granska handlingarna i ärendet. Utskottet har under sålunda angivna förutsättningar icke något att erinra mot att för ändamålet i fråga

anvisas det av Kungl. Maj:t äskade beloppet å 500,000 kronor. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till *Uppförande av byggnad för medicinsk-kemiska och farmakologiska institutionerna vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 500,000 kronor.

12:o) **Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5, sid. 290 och 291) får utskottet — under erinran att å beredskapsstat för budgetåren 1938/40 för ifrågavarande ändamål varit uppfört ett förskottsanslag av 91,000 kronor samt att byggnadskostnaderna numera beräknas hava stigit till 111,000 kronor — hemställa,

att riksdagen må till *Ombyggnads- och installationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 111,000 kronor.

13:o) **Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 6, sid. 291—293), vilket innebär anvisande av medel till uppförande av meteorologiskt observatorium, får utskottet — som erinrar, att för ändamålet å beredskapsstat för budgetåren 1938/40 varit uppfört ett förskottsanslag av 74,000 kronor — hemställa

att riksdagen må till *Uppförande av byggnad för meteorologiska institutionen vid universitetet i Uppsala* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 90,000 kronor.

14:o) **Om- och påbyggnad av bergsskolans lokaler vid tekniska högskolan i Stockholm. Ändringsarbeten i ugnsrummet i tekniska högskolans i Stockholm kemibygnad.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 7, sid. 293—295) får utskottet — under erinran att för ifrågavarande ändamål anvisats förskottsanslag å beredskapsstat för budgetåren 1938/40 med respektive 167,000 kronor och 41,500 kronor — hemställa,

att riksdagen må å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa

a) till *Om- och påbyggnad av bergsskolans lokaler vid tekniska högskolan i Stockholm* ett *reservationsanslag (B)* av 217,000 kronor;

b) till *Ändringsarbeten i ugnsrummet i tekniska högskolans i Stockholm kemibyggnad ett reservationsanslag (B) av 57,500 kronor.*

15:o) **Uppförande av byggnad för avdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, sid. 295—297) föreslagit riksdagen att till Uppförande av byggnad för avdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 700,000 kronor.

1937 års riksdag anvisade 300,000 kronor för igångsättande av detta byggnadsföretag. 1938 och 1939 års riksdagar anvisade ytterligare 500,000 kronor för ändamålet men endast såsom förskottsanslag på beredskapsstat. Förstnämnda belopp kvarstår såsom reservation.

Kostnaderna för byggnadsföretaget, som i augusti 1937 beräknades till 1,600,000 kronor, varav 250,000 kronor för utrustning, uppskattas efter prisläget i april 1940 till 1,740,000 kronor, vartill komma kostnader för utrustning.

Enligt Kungl. Maj:ts förevarande förslag skulle byggnadsföretaget nu igångsättas under förutsättning att så av arbetslöshetskäl prövades erforderligt.

Departementschefen har upplyst, att ritningarna för byggnadsföretaget för närvarande i besparingssyfte underkastades översyn av 1940 års civila byggnadsutredning. Enär byggnadstiden enligt utredningen i ärendet torde utgöra inemot två år, syntes icke erforderligt att i detta sammanhang anvisa hela det erforderliga anslagsbeloppet. Då 300,000 kronor tidigare ställts till förfogande för ändamålet, syntes det tillräckligt om nu anvisas ett reservationsanslag av 700,000 kronor. Frågan om anvisande av medel till utrustning syntes kunna anstå till budgetåret 1942/43.

Utskottet. Med tillstyrkande av bifall till Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Uppförande av byggnad för avdelningen för väg- och vattenbyggnad vid Chalmers tekniska högskola å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 700,000 kronor.*

16:o) **Ändrings- och reparationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid Chalmers tekniska högskola.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9, sid. 297 och 298) hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Ändrings- och reparationsarbeten i byggnaden för kemiska institutionen vid Chalmers tekniska högskola* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 43,000 kronor.

17:o) **Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna.** Kungl. Maj:t har (punkt 10 sid. 298—303) föreslagit riksdagen att till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisa ett reservationsanslag (B) av 725,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle det äskade anslaget disponeras med 500,000 kronor till nybyggnad för dövstumskolan i Härnösand och med 225,000 kronor till ombyggnadsarbeten vid dövstumskolan i Vänersborg.

I propositionen erinras, att 1939 års lagtima riksdag anvisat 500,000 kronor till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna, avsett *dels* till påbörjande av nybyggnad för dövstumskolan i Härnösand, *dels* till vissa byggnadsarbeten vid dövstumskolan i Örebro *dels ock* till vissa byggnadsarbeten vid dövstumskolan å Broby gård. Endast sistnämnda företag har hittills kommit till stånd medan de övriga fått anstå för att igångsättas först under samma förutsättningar, som gälla för byggnadsföretag, upptagna på allmän beredskapsstat.

Nybyggnadsarbeten vid dövstumskolan i Härnösand hava tidigare beräknats till sammanlagt 1,700,000 kronor.

Med skrivelse den 20 februari 1940 överlämnade byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t ritningar till nybyggnader för dövstumskolan i Härnösand. Kostnaderna för anläggningen beräknades uppgå till sammanlagt 1,950,000 kronor. Kostnadsökningen, 250,000 kronor, förklarades bero på prisstegringar beträffande material och arbete.

Förslaget underkastades sedermera granskning av *1940 års civila byggnadsutredning*, som i november 1940 överlämnade en promemoria i ämnet jämte ritningar, avseende en reviderad byggnadsplan, enligt vilken kostnaderna kunde nedbringas med 780,000 kronor till 1,170,000 kronor.

Enligt utredningens byggnadsförslag skulle besparingarna ernås genom utslutande av lekhall och vissa bostäder, minskning av lokaler, förenklad standard, koncentrerad planlösning m. m. Kostnaden för det reviderade förslaget beräknades uppgå till 1,170,000 kronor, vilket belopp fördelades sålunda: skolbyggnaden 465,000 kronor, elevbyggnaden 550,000 kronor, rektorsbostad 40,000 kronor, vaktmästarebostad 18,000 kronor och utvändiga arbeten (inkl. idrottsplan) 97,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har mot byggnadsutredningens förslag gjort erinran endast i fråga om elevrummens storlek. *Skolöverstyrelsen* har framställt liknande erinran och därjämte åberopat vissa av dövstumskolans styrelse gjorda detaljerinringar.

Genom beslut den 22 november 1940 fastställde *Kungl. Maj:t* de av byggnadsutredningen företedda ritningarna utom i fråga om rektorsbostaden, beträffande vilken *Kungl. Maj:t* förklarade sig vilja framdeles meddela beslut om fastställande av ritningar. Byggnadsstyrelsen medgavs därvid rätt att, där så prövades nödigt, vidtaga sådana jämkningar beträffande elevrummen och i övrigt, som kunde visa sig erforderliga och möjliga att genomföra inom den på andra delar av byggnadsföretaget än rektorsbostaden belöpande kostnadsramen.

Kungl. Maj:t har nu äskat förutnämnda belopp av 500,000 kronor till utförande av ifrågavarande byggnadsföretag i enlighet med de av *Kungl. Maj:t* fastställda ritningarna. Enligt förslaget skulle jämväl ovannämnda rektorsbostad komma till utförande. Av det förut anvisade anslaget å 500,000 kronor återstode, sedan byggnadsarbetena å Broby gård utförts, ett belopp av 290,000 kronor, vilket jämväl borde disponeras till ifrågavarande nybyggnad.

Om byggnadsarbetena vid dövstumskolan i Vänersborg avse utökande av de för undervisning avsedda lokalerna genom apterande av skolbyggnaden utom ekonomilokalerna till verkstäder och lärosalar för den teoretiska undervisningen. Bostäder för eleverna kunde erhållas genom förhyrande av vissa lokaler. Härigenom kunde tidigare planerade nybyggnadsarbeten för detta ändamål uppskjutas. Kostnaderna för de arbeten, som ansåges icke kunna uppskjutas, hava beräknats till omkring 280,000 kronor i det utförande, som av byggnadsstyrelsen föreslagits. Departementschefen har emellertid föreslagit en begränsning till de nödvändigaste ändrings- och reparationsarbetena och förty förordat anvisande av inalles 225,000 kronor för ändamålet.

Beträffande planerade byggnadsarbeten vid övriga dövstumskolor har departementschefen framhållit, att vissa utredningar påginge eller syntes erforderliga, varför dessa frågor borde tagas under omprövning sedan utredning i ämnet verkställts.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit något att erinra mot *Kungl. Maj:ts* förslag om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av 225,000 kronor för ändrings- och reparationsarbeten vid dövstumskolan i Vänersborg.

Vad angår dövstumskolan i Härnösand beräknades — såsom av den lämnade redogörelsen framgår — kostnaderna för den av 1939 års lagtima riksdag beslutade nybyggnaden till 1,950,000 kronor. Dessa kostnadsberäkningar hava sedermera blivit underkastade granskning och överarbetning av 1940 års civila byggnadsutredning. Utredningen har för sin del förordat vidtagande av vissa förenklingar i byggnadens planläggning och utförande, varigenom kostnaderna kunde nedbringas med 780,000 kronor och totalkostnaden hålla sig inom en beräknad ram av 1,170,000 kronor, vari jämväl inräknats kostnaderna för uppförande av rektorsbostad.

Utskottet har tagit del av de av *Kungl. Maj:t* i enlighet med byggnadsutredningens förslag fastställda ritningarna till ifrågavarande byggnadsföretag och härvid funnit de i besparingssyfte vidtagna förenklingarna i allt vä-

sentligt ändamålsenliga och lämpliga. Utskottet har emellertid uppmärksammat, att elevrummens storlek, som av byggnadsstyrelsen och skolöverstyrelsen föreslagits till 24 kvadratmeter, reducerats till knappt 18 kvadratmeter. Dessa rum äro avsedda att inrymma vart och ett fyra elever. Den sålunda vidtagna reduktionen synes utskottet ägnad att ingiva betänkligheter ur såväl social som hygienisk synpunkt. Att märka är nämligen, att ifrågavarande dövstumskola är ett internat, där eleverna vistas övervägande delen av året och elevrummen måste därför betraktas som elevernas egentliga bostad. Det synes naturligt att man av pedagogiska och humanitära skäl bör sträva efter att bereda de missgynnade ungdomar, som i en skola av här ifrågavarande slag skola erhålla sin uppfostran, betingelser för att i möjligaste mån erhålla trevnad i sina bostäder, något som svårligen torde kunna uppnås därest utrymmet i elevrummen starkt inknappas.

Med hänsyn till att skolans styrelse — såsom av handlingarna i ärendet inhämtats — godtagit den av byggnadsutredningen reviderade byggnadsplanen har utskottet icke velat motsätta sig, att byggnaden uppföres i enlighet med nämnda plan. Utskottet anser det emellertid i likhet med departementschefen icke obefogat att, innan byggnadsföretaget igångsättes, till ytterligare omprövning upptages frågan om elevrummens storlek. Skulle härvid av olika skäl finnas erforderligt att någon utökning av dessa rums storlek kommer till stånd, har utskottet icke något att erinra mot att den angivna kostnadsramen av 1,170,000 kronor överskrides för realiserande av sagda önskemål. En utökning av elevrummen till 24 kvadratmeter skulle enligt vad av handlingarna i ärendet framgår betinga en merkostnad av 130,000 kronor. En mindre utökning till något över 21 kvadratmeter skulle enligt vad byggnadsstyrelsen under hand upplyst draga en kostnad av 65,000 kronor. Utskottet utgår ifrån, att om det billigare alternativet finnes innebära en i huvudsak godtagbar lösning, detta alternativ i första hand bör läggas till grund för en ändring av den nu föreliggande byggnadsplanen. Då hela det beräknade anslaget icke nu behöver ställas till förfogande, torde en dylik mindre ändring av byggnadsplanen icke påverka det å tilläggsstat för innevarande budgetår begärda anslagets storlek, vilket i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag synes böra upptagas med 500,000 kronor.

Det av utskottet till om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna sålunda tillstyrkta anslaget uppgår alltså till (225,000 + 500,000 =) 725,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna* å tilläggsstat II för budgetåret 1940/41 anvisa ett *reservationsanslag (B)* av 725,000 kronor.

Stockholm den 11 februari 1941.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Pauli, Bernhard Nilsson, Bergman, Sven Larsson, Bäcklund*, friherre *De Geer, Berntson, Nisser* och *Persson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Ward, Isacsson, Holmdahl, Andersson* i Malmö, *Viklund, Lundberg* i Hälsingborg, fru *Alvén*, herrar *Hansson* i Rubbestad och *Bergvall*.

R e s e r v a t i o n

vid punkten 17:o) (Om- och nybyggnadsarbeten vid dövstumskolorna) av herrar *Svensson* i Grönvik och *Hansson* i Rubbestad, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Utskottet har — — — i Vänersborg.

Vad angår — — — av rektorsbostad.

Utskottet har — — — och lämpliga. Utskottet har visserligen uppmärksammat, att vid ärendets beredning vissa betänkligheter yppats mot storleken av elevernas sovrum. Utskottet kan emellertid icke dela dessa betänkligheter, då såväl dagrummen som lärosalarna kunna disponeras av eleverna under fritiden och den föreslagna rumsstorleken synes fylla skäligen hygieniska krav. Utskottet har härvid icke heller kunnat förbise, att de beräknade kostnaderna även för den av byggnadsutredningen föreslagna byggnadsplanen belöpa sig till omkring 9,000 kronor per elev, vilket belopp, därest utrymmet i elevrummen skulle ökas till 24 kvadratmeter, komme att uppgå till cirka 10,000 kronor eller stiga med omkring 10 procent. Det lär också kunna befaras, att ett frångående av Kungl. Maj:ts förslag i berörda avseende skulle vara ägnat att medföra icke önskvärda konsekvenser av ekonomisk innebörd på andra områden inom statsförvaltningen.

Utskottet anser sig sålunda böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Det av — — — (225,000 + 500,000 =) 725,000 kronor.»
